

Lk 11,14-28 Ježíš vyhání démony

Autor přípravy

[Pavel Pokorný](#)

1. První reakce

Nakolik bylo vyhánění démonů běžnou praxí?

Je "království zla" vnitřně rozdělené a už tím odsouzené k porážce, nebo je jednotné, a přece přemožené?

"zastihlo" nás Boží království?

2. Text

2.1. Poznámky k některým výrazům

v. 14: δαιμόνιον duchovní bytost s oblibou vyhledávající příbytek v člověku a působící mu tím poruchy fyzické, psychické či morální

v. 15: (ἐν βελζεβούλ) zjeveno božstva foinického původu, význam ne zcela jasný: Pán výšin, Pán podsvětí, příbytků

v. 16: πειράζω pokoušet, pokoušet

v. 17: τὸ ἀνοήτως myšlenky, úmysly

v. 18: ὁσαύτως (z hebr.) odpůrce, zlovolný protivník, pomlouvač a žalobce před Hospodinem, kníže démonů

v. 19: οἱ υἱοὶ οἱ synové (v hebr. smyslu: ten, kdo navazuje, kdo se hlásí k odkazu, žák)

v. 20: δάκτυλος ὁ δακtyl prst Boží (Ž 8,4; Ex 8,15)

πρῶτον přijít dříve, předejít, dorazit

12

v. 24: τὸ ἅγιον ἄκαθαρτον čistý duch (synonymum pro démona)

v. 26: ἔσχατον poslední věci (to nejdůležitější, závěrečná bilance života)

2.2. Kontext

v. 5-13: O vyslyšení prosb (nebeský Otec vyslyší modlitebníka pro jeho neodbytnost a dá mu svatého Ducha, tj. nedá mu nic zlého a nenechá ho

na holičkách - je možno se spolehnout, sr. v. 22),

v. 29-32: O znamení proroka Jonáše (na rozdíl od Mt 12,38-42 pro Lukáše není znamením

Jonášův pobyt v břiše obludy, nýbrž pouze jeho kázání (sr. v. 16 a 28).

2.3. Komentář

v. 14: Na počátku stojí Ježíšův čin uzdravení němého (ne každé uzdravení je však spojováno s vyháněním zlého ducha). Proč byl uzdraven zrovna

němý? (Je zmíněn ve výčtu mesiášských znamení u Iz 35,6, ač v citaci Lk 7,22 chybí.)

Údiv zástupu je (adekvátní?) odpovědí na Ježíšův čin, podobně jako obdivný výkřik ženy (v. 27) je reakcí na Ježíšovo slovo. V obou

případech však Ježíš údiv (obdiv) usměrňuje svým komentářem.

v. 15-16: Je zřejmé, že Ježíšovi protivníci nenacházejí nic divného na tom, co Ježíš dělá, ale vadí jim, že to dělá právě on. Nechtějí připustit, že by

Ježíš (Nazaretský) mohl vyhánět demony prstem (natož Duchem) Božím. Hledají jiné

vysvětlení jeho úspěšnosti: Ježíš dělá udivující věci (totéž

ovšem činí i jejich následovníci), jen protože je spolčen s knížetem démonů (Pánem příbytků, tj. lidských duší). Takový komplot je ovšem možný

jedině za předpokladu, že se Ježíš sám Belzebulovi podřídil (Lk 4,5-8), sám je posedlý - a

takové je třeba neposlouchat (J 10,20). Za Ježíšovým

udivujícím činem vězí beztak čertovina. Chce nás zmáknout, zmanipulovat, okouzlit a potom zneužít.

Pochybnost nad Ježíšem je dále vyjádřena žádostí jiných o znamení z nebe, na což odpovídá oddíl vv. 29-32.

v. 17-18: První námitka Ježíšova: satan by byl sám proti sobě. Uzdravení němého nemůže být v žádném případě zneužito pro nečisté záměry (J

10,21).

Namísto o Belzebulovi mluví Ježíš o satanovi. Jde jen o odlišný slovník nebo posun důrazu?

Zatímco Belzebul je Ježíšovými protivníky

vnímán jako respektuhodný Pán příbytků, pro Ježíše jde o pomlouvače, mluvku, který

skutečnou moc nemá (ač je nebezpečný jako svůdce a

profesionální lhář).

13

v. 19: Druhá námitka usvědčuje protivníky z nevěcného přístupu: dělám totéž, co vaši lidé - a u nich vám to nevadí.

v. 20-22: Ježíš poskytuje vlastní výklad svého činu: jde o moc Boží. Uzdravování, vyhánění démonů aj. jsou průvodní znaky již příštího Božího

království (Lk 13,32). Ježíš vyhání demony, protože kníže démonů je přemožen "někým silnějším". Pán příbytků nemá moc udržet své služebníky v jejich příbytcích (lidských duších).

v. 23: V tomto zápase nestojí Ježíš sám.. Na jeho straně jsou např. žáci jeho oponentů, kdežto ti, kdo nepochybně v Boží režii probíhající vyhánění démonů zpochybňují, se sami odsuzují (v. 19b) a dostávají na pozici démonskou (rozptylují). Synoptické paralely (Mk 3,20nn a Mt 12,22nn) zde zařazují pasáž o hříchu proti Duchu svatému (!).

v. 24-26: Odlišná terminologie (nečistý duch) napovídá, že šlo o logion tradované původně samostatně nebo v jiné souvislosti. Zde zařazené chce upozornit na nebezpečí spojené s vyháněním démonů (osvobozením od zlého), že totiž člověk zbavený jedné závislosti upadne opětovně do závislosti nové a ještě horší, pokud zůstane nenaplněn (bez vztahu). Vyhnání démona tedy nemůže být zneužito (jak se domnívají Ježíšovi protivníci), ale je s ním spojeno jiné riziko: nedostatečná "pooperační" péče. Ježíš se nehodlá spokojit jen s negativním programem (boj proti zlému), ale nabízí navštívení, zmocnění, naplnění.

v. 27-28: Pozitivní program je naznačen závěrečnou výzvou: Blaze těm, kdo slyší Boží slovo a zachovávají je. Ze souvislosti je patrné, že Ježíš je "ten silnější", kdo přináší Boží slovo - je slyšte a zachovávejte navzdory všem zpochybňujícím hlasům. Budete-li zachovávat jeho slovo a v neodbytné modlitbě s důvěrou spoléhat na dobrého Boha Otce, pak se ve vás nic zlého neusadí.

3. Teologická témata

a) Nadosobní síla zla.

Satan pomlouvá spravedlivé u Hospodina (sr. Jobův prolog), našeptává člověku scestné soudy (Mt 16,23), vstupuje do člověka a zmocňuje se ho (Lk 22,3). Tento satan to však u Boha prohrál (Lk 10,18), byl přemožen Kristem (Lk 4,1nn). S jeho prohrou vše zlé ztrácí svou magickou moc a ve jménu Kristově je možno mu vzdorovat (Ef 2,1-7; Jk 4,7), ač i tak má zlo svou závažnost, kterou není radno podceňovat a s jejímiž následky se v této časnosti nedokážeme vyrovnat (Mt 13,24).

b) Boží slovo, víra.

V jednostranném pojetí by se mohlo zdát, že je člověk pasivním objektem působení různých sil. Může být posedlý démonem nebo mít štěstí a být

uchopen Duchem Božím (a říkat, že víra je dar). Ačkoli Ježíš nepopírá lidskou bezmoc tváří v tvář nadosobním silám zla (posedlostem, nemoci) ani odkázanost na Boží milost, přece nevylučuje podíl člověka na utváření jeho údělu (proste, slyšte slovo a zachovávejte je). Lidská svoboda a možnost spoluutvářet svůj život je dána možností rozhodnout se pro Krista, který pro nás zápas se zlem vítězně vybojoval, a který nám svobodu, jaké bychom

14

sami nikdy nedosáhli, daruje. Zůstává však plností této svobody, takže bez živé odpovědnosti k němu nabytou svobodu opět ztrácíme stávající se (opět) hříčkou nadosobních sil.

4. Dnešní pohled na tento text

Nejsme schopni vnímat němotu, hluchotu a jiné defekty, nemoci či nehody jako projevy působení démonů. Takovéto duchovní bytosti v našem světě nemají místo. Pro mnohé z toho, co si Ježíšovi současníci vysvětlovali působením démonů, máme "přirozený" výklad. Snažíme se lidi nemocné a postižené integrovat a poskytovat jim takové pomůcky, aby jejich handicap oproti normální populaci byl co možná nejmenší, nepovažujeme je za méněcenné ani neuvádíme jejich postižení do vztahu s jejich duchovní orientací (vírou). Ačkoli jsme však z našeho slovníku vymazali demony a s celou řadou jevů, které jim Písmo připisuje, se dovedeme vypořádat, přece se stále i my setkáváme se zlými skutečnostmi, které mají nadosobní charakter - jsme vůči nim bezmocní a nad nimi bezradní, nemůžeme je dostat pod svou kontrolu, nestačíme na ně. Zdá se dokonce, že těchto věcí přibýlo a něco z původního slovníku se v této souvislosti opět vrací (tak mluvíme o ďábelských idejích, o démonu alkoholu). Jsou věci, které odvádějí od Boha a deformují lidství.

Mají tyto věci svého "knížete"? Mají jakousi hierarchii a v ní hlavu, na kterou je třeba udeřit, aby se všechno sesypalo, kořen, který je třeba vytnout, aby celá říše zla padla? Je tento kořen v nějakém vztahu k satanovi kapitulujícímu před Kristem?

Spojitost vidím v tématu manipulace a osvobození. Kristovo evangelium osvobozuje a naplňuje. Neponechává nás v situaci vězně, který se po propuštění chvíli plácá na "svobodě" než opět zapadne do staré party a bezmocně recidivuje.

5. Podněty pro kázání

a) Ovládnout lidské vědomí i podvědomí, získat člověka, zmanipulovat ho je uměním, v němž se naše civilizace stále zdokonaluje. Volný trh zboží se stal také trhem idejí a životních stylů. Zájmy ideologické a ekonomické jsou provázány. Musíme předpokládat, že pro mnoho lidí představuje církev jednoho z účastníků této volné soutěže. I církev se svým zvěstováním chce získat pro sebe a její "ideové" zájmy jsou jen pláštěm pro zájmy ekonomicko-mocenské. Ve světle tohoto textu uvažujme: jsou věci, které Kristus ztělesňuje a které nejsou zneužitelné? Jak můžeme čelit skepticismu, který za vším vidí snahu manipulovat a tvrdí, že zneužít se dá cokoli?

15

b) Jiná podoba nesvobody. Mnozí lidé mají představu jakéhosi celostátního či dokonce celosvětového spiknutí skrytých temných sil (pohrobci komunismu, Židé, nadnárodní monopoly), jimž není možno čelit. Jiní jsou uhranuti neodvratnou ekologickou katastrofou. Tyto skutečnosti, které se jeví jako osudové, mohou mít povahu posedlosti ("posednou" člověka, usadí se v něm pevně a vytěsní všechno ostatní, oslabí nebo zcela vyloučí schopnost uvažovat a rozhodovat se).

Kristus tyto osudové síly demaskuje jako pouhé mluvky, žvanily. Skutečná moc jim nenáleží. Je tu někdo silnější. Nic není mocnějšího než

Boží království. V Kristu je otevřena Boží budoucnost. Jeho vítězství je zatím skryté (žádný triumfalismus), je však možné se pro něj rozhodnout, dopřát mu sluchu, držet se jeho nasměrování (zachovávat slovo) a prosit Boha o pomoc.

edice

4

[stáhnout PDF](#)